תורה אור

דוחין קדשים הנאכלים אצל קדשים הנאכלין ואין דוחין קדשים הנאכלין אצל קדשים שאינן נאכלין, אטו חטאת ואשם מי לא מיתאכלי? אלא דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים הנאכלין לכל אדם ואין דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים שאין נאכלין לכל אדם, רבי יוסי ברבי אבין אמר דוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים ואין דוחין קדשים קלים אצל קדשי קדשים, מתקיף לה רב יצחק ברבי א] סבריו אימא שחטיה לשם מעשר ליהוי מעשר, למאי הילכתא דלא ליבעי נסכים ב] ולמלקא עליה ג] (בלא ימכר) °בלא יגאל? אמר קרא °העשירי יהיה קודש זה מעשר ואין אחר מעשר. אימא שחטיה לשם בכור ליהוי כבכור, למאי הילכתא דלא ליבעי נסכים ד] אי נמי דליתביה לכהנים? בכור נמי "עברה" *"עברה" ממעשר גמר. ואימא שחטיה לשם תמורה ליהוי תמורה, למאי הילכתא למלקא עליה ה] אי נמי למיקם עליה °בלא ימכר ולא יגאל? אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן אמר קרא °והיה הוא ותמורתו ו] זו תמורה ואין אחר תמורה. ואימא שחטיה לשם תודה ליהוי כי תודה, למאי הילכתא להטעינו לחם? מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי לחם ומותרו בעי לחם? אי הכי השתא נמי מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי נסכים ומותרו בעי נסכים? אנן הכי קאמרינן מי איכא מידי דמותר תודה עצמה לא בעי לחם ואילו מותר דאתיא ז] (לה) מעלמא בעיא לחם. מתקיף לה רב ח] [יימר] בריה דרב הילל וממאי דבמותר פסח כתיב דילמא במותר אשם כתיב? אמר רבא אמר קרא °ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים דבר השוה בכל (א) הצאן. מתקיף לה ר' אבין בר חייא ואיתימא ר' אבין בר כהנא בכל אתר את אמרת "מן" להוציא וכאן "מן" לרבות? אמר ר' מני הבא נמי "מן" להוציא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי (ב) נקיבה. מתקיף לה רב הונא בגדתאה ומי מצית אמרת דכי כתיב האי במותר פסח כתיב ט] והא מדכתיב °אם כשב (ג) °ואם עז מכלל דלאו במותר פסח כתיב? ההוא מיבעי ליה *לכדתניא (ד) "כבש" לרבות את הפסח לאליה כשהוא אומר "אם כבש" לרבות פסח שעיברה י] (שנתה) ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, כשהוא אומר (ה) "ואם עז" הפסיק הענין ללמד על העז שאינה טעונה אליה. והא מהכא נפקא, מדאבוה דשמואל נפקא דאמר אבוה דשמואל "ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים" דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים, *ואכתי מדרב נחמן אמר רבה בר אבוה נפקא *דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מנין למותר פסח שקרב שלמים שנאמר °וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים? יא] אלא תלתא קראי כתיבי

חד

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה הוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה (ו): **שאין נאכלין לכל אדם.** אלא לזכרי כהונה: **ליהוי מעשר.** דהא קדשים קלים הוא. בכור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף צ:): במעשר בהמה כתיב יהיה קודש לא יגאל ודרשינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב:) דהאי "לא יגאל"=לא ימכר הוא: **עברה עברה.** בבכור כתיב (שמות יג) "והעברת כל פטר רחם" ובמעשר כתיב "כל אשר יעבור תחת השבט" (ויקרא כז): **למילקא עלה.** משום "לא יחליפנו": **זו תמורה.** (ז) ממש יב] שהעמדה כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר יג] הוא דהויא תמורה: **ואין אחר.** זבח (ח) יד] (ראשון) ששחטו לשם תמורה: **ומותרו בעי נסכים.** דהא אמרת שלמים ניהוי טו]: **דמותר תודה עצמה.** כגון הפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמרי' בפ' התודה (מנחות דף עט:) טז] (זבח) התודה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונין לחם: **ומותר דאתי לה מעלמא.** תודה שבאה ממותר פסח: **דילמא במותר אשם כתיב.** האי "ואם מן הצאן", דאשם נמי=איל תמים מן הצאן—הוא ואינו בא מן הבקר: **בכל צאן.** בכבשים ועזים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העזים: **בכל אתר את אמר.** בכל מקום אתה אומר "מן"=להוציא—הוא כגון "מן הבהמה"=להוציא רובע ונרבע, "מן הבקר"=להוציא את הנעבד "מן הצאן"=להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ:): **וכאן אתה אומר מן לרבות.** דקאמרת יז] [מן הצאן] פסח משמע שבא מכל צאן: **ה"ג.** כי מוקמינן לה בפסח, "מן"=להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו "הצאן"=מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עזים ומישוטא ד"מן" לנקיבות אתא: ה"ג דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: **והא מדכתיב אם כבש (ט) ואם עז מכלל דלאו במותר הפסח הוא דכתיב.** אלא בשלמים גרידי וה"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי במותר הפסח כתיב למה לי "אם כבש" "אם עז" פשיטא דמכבשים ומעזים הוא בא דהא בגופיה כתיב "מן הכבשים ומן העזים" (שמות יב): **לכדתניא כו'.** לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר (י) שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אלייתו בכלל אימורים: **כבש.** קרא יתירא הוא דכיון דכתיב יח] [מעיקרא ואם מן הצאן וכתיב] בתריה ואם עז מכלל דעד השתא בכבש איירי דאין לך "מן הצאן" אלא שני מינין: **לאליה.** שתהא יט] קריבה עם אימורין כנגד הכליות ולמטה דכתיב "לעומת העצה יסירנה" מקום שהכליות יועצות: **שלמים הבאין מחמת פסח.** חגיגת ארבעה עשר כדאמרי' בפסחים (דף סט:): **והא מהכא נפקא.** דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והלא זה הוא מותר הפסח והא ילפת לה לעיל מדאבוה דשמואל: **ומאי ניהו שלמים.** דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות:

עיברה

דוחין קדשים קלים. נראה דבין ר' יוסי בר' אבין ורבי אבין איכא בינייהו בכור דלרבי אבין ליכא למיפרך מבכור דאין נאכל לכל אדם: **דלא** ליבעי נסכים. הוה מצי למימר דלא ליבעי תנופת חזה ושוק: כ] **למאי** נפקא מינה למילקא עליה בלא יגאל. תימה היכי לקי אחר שחיטה כא] אלא יגאל הא אמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב:) דלאחר שחיטה מדרבנן: **העשירי** זה מעשר. הכי דרשינן מינה (ב"מ דף ו.) עשירי ודאי ולא עשירי ספק: **אי** נמי דליתביה לכהנים. הוה מצי למימר נמי דלא בעי סמיכה כדדרשינן בת"כ וסמך ידו על ראש קרבנו ולא בכור ומעשר ופסח (מנחות דף צג:): **דילמא** במותר אשם כתיב. תימה הא כתיב הכא לזבח השלמים ואינו מותר אשם קרב עולה כב] וי"ל דהאי דכתיב לזבח השלמים לאו שיהיה לזבח השלמים אלא שיעקור שם אשם ממנו לשוחטו לשם שלמים או לשם זבח אחר כדדרשינן ליה (לעיל דף ח:) בכלל ופרט ולעולם קרב עולה ואתא קרא למימר דבעי עקירה: **ושלמים** הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים. פי' בקונטרס חגיגת ארבעה עשר וכן לקמן סוף כל הפסולים (דף ל.) גבי תודה שנאכלת ליום ולילה מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח ת"ל שלמיו ופי' בקונטרס שלמי פסח חגיגת י"ד וקשה דבפסחים באלו דברים (דף עא:) דריש מקרא בהדיא דחגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה אחד כג] [ובת"כ בפ' בשר זבח תודת שלמיו מרבי חגיגת י"ד לשני ימים ולילה אחד] ושלמים הבאין מחמתו ליום ולילה ונראה דודאי שלמי פסח דכל הפסולין (שם) היינו מותר הפסח כד] כי ההוא דת"כ ובפסחים פ' האשה (דף פט.) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם דקאמר ונייתי מותר הפסח דנאכל ליום ולילה ובפ"ק דר"ה (דף ה.) קרי למותר הפסח שלמי פסח דחשיב פסח לבל תאחר ופריך פסח זימנא קביעא ליה כו' ומשני מאי פסח שלמי פסח סד"א הואיל ומחמת פסח קאתו ועל כרחיה לאו היינו חגיגת י"ד דכיון דקתני פסח לא שביק מותר הפסח דמיקרי פסח טפי דהיינו פסח ממש ומוקי לה בחגיגת י"ד ושלמים הבאין מחמת הפסח דשמעתין נמי היינו מותר הפסח אע"ג דכבר תנא פסח שעיברה שנתו האי שלמי פסח הוי לא עיברה שנתו כה] ולא זמנו *) או עיברה זמנו ולא שנתו אע"ג דמקרא אחרינא נפקי הכי רגילות התנא כמו (ב"מ דף ל.) והתעלמת דדריש פעמים שמתעלם כגון זקן ואינה לפי כבודו וכהן והוא בבית הקברות כו] [ושלו מרובה משל חבירו אע"ג] דקרא לא אתי אלא לזקן ואינה לפי כבודו ובפ' מי שהיה טמא (פסחים דף צו:) פי' בקונטרס דהיינו תמורת פסח עצמו ואע"ג דדרשינן התם הוא קרב ואין תמורתו קריבה הא מוכח התם דכל היכא דפסח קרב גם תמורתו קריבה ולקמן פרק ב"ש (דף לז.) בתחלתו כז] כדקדק וכן משמע דפריך מותר הפסח ליהוי תודה למאי כח] להטעינו לחם מי איכא מידי כו' ולימא להוית נאכל ליום ולילה כמו תודה אלא ש"מ מותר פסח נמי בלאו הכי נאכלים ליום ולילה דהיינו שלמי פסח. כ"ל ברו"ך :

חד

*) ג' רש"ק או עיברה זמנו ושנתו אע"ג כו'

[לקמן לג: מעילה יג. תמורה ה:]

פסחים ע: ל.מנחות פג.

כמו וליטעמיך לעיל ז:[מנחות פג:פסחים ע:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' השוה בכל צאן כצ"ל ואות ה' נמחק : (ב) שם ולא אתי נקבה כצ"ל ואות ב' נמחק : (ג) שם מדכתיב אם כשב ואם עז : (ד) שם לכדתניא כשב לרבות : (ה) שם כשהוא אומר ואם עז : (ו) רש"י ד"ה דוחין וכו' אצל עולה שאין נאכל הס"ד : (ז) ד"ה זו תמורה תמורה ממש : (ח) ד"ה ואין אחר זבח אחר ששחטו : (ט) ד"ה והא מדכתיב וכו' ואם עז וכו' במותר פסח הוא וכו' במותר פסח כתיב למה לי אם כשב אם : (י) ד"ה לכדתניא וכו' לומר שהכשב טעון וכו' אימורין הס"ד ואח"כ מ"ה כשב יתירא וכו' השתא בכשב איירי :

מב א מיי' פ"ד מהל' קרבן פסח הל"ז :
מג ב מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הל"ח :

שיטה מקובצת

א] ברבי סברין : ב] נסכים ולמלקא . ס"א ולמיקם עליה בלא(ימכר) [יגאל] תימה דהא [בפ' כל פסולי המוקדשים] ילפינן לה מתמורה מה תמורה מחיים אף [מעשר] מחיים וכי [עביד] פסח לשם מעשר אחר שחיטה הוא [ואינו עובר] עליו משום לא יגאל ואומר ריב"א דמכי שחיט [ליה] אתעקר משם פסח [ועדיין] הוא חי ואית ביה בלא יגאל כדאמרי' [יבמות דף קכ תיפוק דף ע] שחט שנים או רוב שנים הרי הוא כחי לכל דבריו. תוס' סוף : ג] תיבות בלא ימכר נמחק : ד] נסכים א"נ למיקם עליה בלא ימכר ובלא יגאל אי נמי כו' : ה] תיבות א"נ למיקם עליה בלא ימכר ולא יגאל נמחק : ו] זו בתמורה : ז] דאתיא לה : ח] רב יימר : ט] והא מדכתיב אם כשב . פ"ה דאי במותר הפסח כו' וקשה לפי' שני דפי' לעיל דמייתורא דקרא קא דריש שפיר איצטריך אם כבש אם עז לגופיה לריבה ומיעט וריבה דכתיב גבי שלמים דאין מקרא יוצא מידי פשוטו והילכך איצטריך משום שלמים שאם נדר מן הצאן יביא מה שירצה או כבש או עז [ועוד] דלעיל היה לו להקשות זאת הקושיא לכך פי' הר"ם דהא אתקפתא להא דאמר דבר הבא מן הצאן דבר השוה בכל צאן וה"ק אא"ב במותר אשם איירי קרא ומאי מן הצאן מקצת צאן ניחא דאיצטריך אם כבש אם עז לגופיה לשלמים לומר שבאים מן הצאן שהרי מן הצאן ליכא למילף דהא הצאן לא משמע כי אם מקצת צאן דשייך באשם אלא אי אמרת קרא מיירי במותר הפסח ור"ל דבר הבא מכל צאן יהיה לזבח שלמים הא שלמים אקרי פסח ופסח ידעינן שפיר מקרא אחרינא שבא מכבש ועז דכתיב מן הכבשים ומן העזים תקחו וא"כ אם כבש או עז למה לי אלא ש"מ דלא במותר פסח כתיב : י] שעיברה שנתו : יא] אלא תלתא קראי כתיבי. (פי') חד לקודם זמנו ונראה לפרש דקרא דלעיל ואם מן הצאן מיירי בקודם זמנו ולהכי בעי עקירה כדפי' לעיל לשמו פסול מכעין הפרט או מריבה ומיעט אבל אינך קראי מיירי לאחר זמנו ולא משתמע מינייהו דבעי עקירה אלא משתמע מינייהו דלגמרי הוו שלמים בלא עקירה ולמאן דאמר דלאחר זמנו נמי בעי עקירה אע"ג דלא מוכח מקראי מ"מ יליף לה מקודם זמנו וא"ת מאי פריך והא מהכא נפקא מהתם נפקא מן הצאן דבר הבא בכל צאן דמיירי קודם זמנו לעברה שנתו ואיירי לאחר זמנו וי"ל דעיקר [קושיא] מההיא דמייתי דזובחת פסח צאן ובקר

אההיא דעברה שנתו דמיירי לאחר זמנו אבל מההיא דמן הצאן דמיירי קודם זמנו לא פריך דשפיר היה יודע דמיירי התם בקודם זמנו מדבעי עקירה ואגב דמצריך להו מצריך נמי קרא דמן הצאן כך נראה למורי . סוף :
יב] שהעמדה: יג] והמיר בה הוא :יד] זבח אחר תיבת ראשון נמחק ס"א תיבת זבח אינו: טו] ניהוי ושלמים בעי סמיכה ונסכים הס"ד : טז] תיבת זבח נמחק : יז] דקאמרת מן הצאן:יח] מעיקרא ואם מן הצאן וכתיב : יט] שתהא אליתו קריבה עם אימוריו כנגד : כ] סה"ד ולמלקא ותיבות למאי נפקא מינה נמחק : כא] שחיטה על לא אות א' נמחק : כב] עולה לפר"ת או רועה לפרש"י כדאמרי' כל שבחטאת מתה באשם רועה וי"ל דאתא קרא לפרושי דהא דאמרי' באשם רועה היינו קודם עקירה ששחטו סתמא אבל אם עקר אותו אשם בשעת שחיטה אשמועינן קרא דהוי שלמים. תוס' סוף: כג] אחד ובת"כ בפרשת בשר זבח תודת שלמיו מרבי חגיגת י"ד לשני ימים ולילה אחד : כד] הפסח אמנם ריב"א מפרש כפרש"י דבמותר פסח לא איירי א"כ היינו עברה שנתו : כה] עיברה שנתו וזמנו תיבת ולא ל"ש ונמחק: כו] ואבידתו מרובה תיבות ושלו משל חבירו ואע"ג ל"ש ונמחק :
כז] בתחלתו מדקדק כן וכן משמע עוד לעיל דפריך : כח] למאי הלכתא :

חד

מבנה
תשובות לשאלה

מבנה

מבנה
קושיות

תשובות

מבנה
קושיות

תשובות

מבנה